

BIOGRAFICKÝ
SLOVNÍK
ČESKÝCH
ZEMÍ

Bas–Bend

BSCZ

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR

BIOGRAFICKÝ SLOVNÍK ČESKÝCH ZEMÍ

Bas–Bend

BSCZ

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR

Nad projektem převzal záštitu prezident České republiky prof. Václav Klaus.

Redakce:

Jana Brabencová

Marcella Husová

Marie Makariusová

Gustav Novotný

† Jan Novotný

Pavla Vošahlíková – vedoucí projektu

© PhDr. Pavla Vošahlíková, DrSc., za kolektiv oddělení Biografického slovníku českých zemí
Historického ústavu AV ČR, 2005

© Libri, 2005

ISBN 80-7277-287-2

ISBN 80-7277-214-7 (soubor)

ISBN 80-7277-215-5 (1. sv.)

ISBN 80-7277-252-X (2. sv.)

OBSAH

Struktura slovníkového hesla	VII
Seznam zkratek	VIII
Seznam autorů hesel	XV
Redakční rada	XVII
Biografický slovník českých zemí: Bas–Bend	264

STRUKTURA SLOVNÍKOVÉHO HESLA (BIOGRAMU)

1. *Záhlaví.* Obsahuje příjmení a jméno (křestní), má-li osobnost více jmen, uvádějí se nezkráceně všechna, v závorce další možné varianty. Dále záhlaví obsahuje datum (den, měsíc, rok) a místo narození a úmrtí. Nejsou-li tato data v úplnosti známa, registrují se pouze údaje zjištěné a ověřené. Následuje výstižná a obecně srozumitelná definice profese nebo veřejného působení osobnosti.

2. *Životopisná a hodnotící část.* Tvoří hlavní část biografického hesla. Obsahuje stručný životopis se základními chronologicky řazenými daty o vzdělání, profesní a veřejné činnosti, o místech působení, dosažených titulech, hodnostech, významnějších cenách a vyznamenáních aj., s výstižnou charakteristikou a zhodnocením této činnosti v historických, společensko-politických a kulturních souvislostech. Životopisná a hodnotící část jsou účelově propojeny. Užívá se úsporného slovníkového slohu a zpravidla minulý čas.

3. *Bibliografická část.* Pod zkratkou „D:“ je uveden výběrově seznam vlastních prací, u uměleckých osobností hlavní výtvarná a architektonická díla, výstavy, hudební opusy, režijní práce, role apod. v chronologickém řazení. Pod zkratkou „L:“ je výběrově zařazena základní literatura o osobnosti s případnými odkazy na jiná lexikální díla nebo na jiné prameny použité ke zpracování hesla. Místo vydání díla se uvádí v souladu s lexikografickými zvyklostmi zpravidla u zahraničních publikací. Pod zkratkou „P:“ se nacházejí základní informace o uložení písemné pozůstalosti (pokud je zásadního významu) a o dalších pramenech a pramenech vztahujících se k osobnosti.

SEZNAM ZKRATEK

ZKRATKY INSTITUCÍ

AMU	Akademie múzických umění
AVU	Akademie výtvarných umění
AMZV	Archiv ministerstva zahraničních věcí
ANM	Archiv Národního muzea
AV ČR	Akademie věd České republiky
ČAVU	Česká akademie věd a umění
ČAZ	Česká akademie zemědělská
ČČK	Československý (Český) červený kříž
ČF	Česká filharmonie
ČKD	Českomoravská Kolben-Daněk
ČNB	Česká národní banka
ČNR	Česká národní rada
ČOS	Československá (Česká) obec sokolská
ČR	Česká republika
ČSAV	Československá akademie věd
ČSAZ	Československá akademie zemědělská
ČSL	Československá strana lidová
ČSNS	Československá strana národně socialistická
ČSR	Československá republika, Československo
ČSS	Československá strana socialistická
ČSSD	Československá (Česká) strana sociálně demokratická
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSTV	Československý svaz tělesné výchovy
ČTK	Československá (Česká) tisková kancelář
ČVŠT	Česká vysoká škola technická
ČVTS	Československá vědecko-technická společnost
ČVUT	České vysoké učení technické
DAMU	Divadelní fakulta Akademie múzických umění
DTJ	Dělnická tělocvičná jednota
FAMU	Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění
FDTJ	Federace dělnických tělocvičných jednot
Gestapo	Geheime Staatspolizei (Tajná státní policie)
GHMP	Galerie hlavního města Prahy
HAMU	Hudební fakulta Akademie múzických umění
IBBY	International Board of Books for Young People
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění Brno
KČSN	Královská česká společnost nauk
KSČ	Komunistická strana Československa
LA NM	Literární archiv Národního muzea Praha
LA PNP	Literární archiv Památníku národního písemnictví Praha
ME	mistrovství Evropy
MG	Moravská galerie
MHMP	Muzeum hlavního města Prahy

MNO	ministerstvo národní obrany
MS	mistrovství světa
MU	Masarykova univerzita Brno
MV	ministerstvo vnitra
MZA	Moravský zemský archiv
MZU	Mendelova zemědělská a lesnická univerzita Brno
MZM	Moravské zemské muzeum
MZV	ministerstvo zahraničních věcí
ND	Národní divadlo
NDR	Německá demokratická republika
NF	Národní fronta
NK	Národní knihovna
NG	Národní galerie
NM	Národní muzeum
NOÚZ	Národní odborová ústředna zaměstnanecká
NS	Národní shromáždění
NSDAP	Nationalsozialistische deutsche Arbeiterpartei
NTM	Národní technické muzeum
NV	národní výbor
OA	okresní archiv
OH	olympijské hry
ON	Obrana národa
OŽK	Obchodní a živnostenská komora
p. a.	podnikový archiv
PÚ	Politické ústředí
PVVZ	Petiční výbor Věrní zůstaneme
RAF	Royal Air Force
SA	Sturmabteilungen
SAV	Slovenská akademie věd
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
SČUG	Sdružení českých umělců a grafiků. Galerie Hollar
SD	Sicherheitsdienst
SIA	Spolek československých inženýrů a architektů
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SNR	Slovenská národní rada
SOA	státní oblastní archiv
SOkA	státní okresní archiv
SdP	Sudetendeutsche Partei
SPB	Svaz protifašistických bojovníků
SR	Slovenská republika
SRN	Spolková republika Německo
SS	Schutzstaffel
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SÚA	Státní ústřední archiv
SVU	Svaz výtvarných umělců
UB	Umělecká beseda
ÚČL	Ústav pro českou literaturu AV ČR
UK	Univerzita Karlova
UMPRUM	Uměleckoprůmyslová škola
ÚNV	Ústřední národní výbor
UPM	Uměleckoprůmyslové muzeum
USA	Spojené státy americké

ÚV	ústřední výbor
ÚVOD	Ústřední vedení odboje domácího
ÚVTI	Ústředí vědecko-technických informací
ÚVTIZ	Ústředí vědeckotechnických informací pro zemědělství
VHS	Vlastenecko-hospodářská společnost
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická
VŠT	Vysoká škola technická
VŠUP	Vysoká škola uměleckoprůmyslová
VŠZ	Vysoká škola zemědělská
VTS	Vědecko-technická společnost
VÚA	Vojenský ústřední archiv
VUT	Vysoké učení technické
YMCA	Young Men's Christian Association
YWCA	Young Women's Christian Association
ZM	Zemědělské muzeum
ZNV	Zemský národní výbor

SEZNAM ZKRATEK K POUŽITÉ LITERATUŘE

- AČA** – Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, sv. 1–50, Praha 1891–1940.
- AČL** – Michal Navrátil, Almanach českých lékařů, Praha 1913.
- AČP** – Michal Navrátil, Almanach českých právníků, Praha 1930.
- ADB** – Allgemeine Deutsche Biographie, d. 1–56, Leipzig, 1875–1912.
- Adler** – Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik (1881–83 Monatsblatt des Heraldisch-Genealogischen Vereines „Adler“; 1883–1925 Monatsblatt der [k. k.] Heraldischen Gesellschaft „Adler“; 1926–38 Monatsblatt der Heraldisch-Genealogischen Gesellschaft „Adler“; 1939–44 Adler. Monatsblatt der Vereine für Sippenforschung in der Ostmark), Wien 1881–.
- Album representantů** – Album representantů všech oborů veřejného života československého, ed. F. Sekanina, Praha 1927.
- AMM** – Acta Musei Moraviae, viz **ČMZM**.
- AR** – Archeologické rozhledy, Praha 1949–.
- AUC** – Acta Universitatis Carolinae, Praha 1960–.
- Balling 1** – Mads Ole Balling, Von Reval bis Bukarest. Statistisch-Biographisches Handbuch der Parlamentarier der deutschen Minderheiten in Ostmittel- und Südosteuropa 1919–1945, d. 1–2, Kopenhagen 1991.
- Bartoš: PD činohra** – Jan Bartoš, Prozatímní divadlo a jeho činohra, Praha 1937.
- Bartoš: PD opera** – Josef Bartoš, Prozatímní divadlo a jeho opera, Praha 1938.
- BHDE** – Biographisches Handbuch der deutschen Emigration, d. 1–3, München 1999.
- BHJb** – Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch der k. k. Montan-Lehranstalt zu Leoben und Příbram, Wien 1851–1937.
- Bílková** – Pavla Bílková, Biografický slovník techniků, manažerů a hospodářských pracovníků, kteří se zasloužili o rozvoj ostravsko-karvinského revíru před rokem 1918. In: Studie o Těšínsku 7, 8, Okresní vlastivědné muzeum Český Těšín 1979–1980.
- Birk** – Alfred Birk, Die Deutsche Technische Hochschule in Prag 1806–1931, Prag 1931.
- BJB** – Rudolf M. Wlaschek, Biographia Judaica Bohemiae, Dortmund 1995.
- BL** – Biographisches Lexikon zur Geschichte der Böhmischen Länder, d. 1–3 (A–S), München, Wien 1979–.
- BLDMF** – Ludmila Hlaváčková, Petr Svobodný, Biographisches Lexikon der deutschen Medizinischen Fakultät in Prag 1883–1945, Praha 1998.
- BLS** – Biografický lexikón Slovenska, d. 1–2 (A–F), Martin 2002–.
- Bohemia** – Bohemia. Jahrbuch des Collegium Carolinum, od 1980 jako Zeitschrift für Geschichte und Kultur der Böhmischen Länder, München 1960–.
- BOS** – Český slovník bohovědný, ed. Josef Tumpach a Antonín Podlaha, d. 1–5 (A–Itálie), Praha 1912–1930.
- Brockhaus** – Der Grosse Brockhaus. Handbuch des Wissens, sv. 1–20, Leipzig 1928–1935 (15. vyd.).
- Brockhaus D.** – Dodatky, d. 21, Leipzig 1936 (15. vyd.).

- BSPLF** – Biografický slovník pražské lékařské fakulty 1348–1939, d. 1–2, Praha 1988–1993.
- Catalogus cleri** – Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioeceseos Pragensis pro anno Domini 1741–.
- César** – Černý – Jaroslav César, Bohumil Černý, Politika německých buržoazních stran v Československu v letech 1918–1938, Praha 1962.
- Cyril** – Cyril, český hudební časopis, Praha 1874–1948.
- Czeike** – Felix Czeike, Historisches Lexikon Wien in 5 Bänden, Wien 1992–1997.
- Czikan** – J. J. H. Czikan, F. Gräffer, Oesterreichische National-Encyklopedie, oder alphabetische Darlegung der Wissenswertesten Eigenthümlichkeiten des österreichischen Kaiserthumes, d. 1–6, 1835–1837.
- Čánová** – Eliška Čánová, Slovník představitelů katolické církevní správy v Čechách v letech 1848–1918, Praha 1995.
- Čas. mineral. geol.** – Časopis pro mineralogii a geologii, Praha 1956–1992.
- ČAVU** – Alena Šlechtová, Josef Lenora, Členové České akademie věd a umění 1890–1952, 2. vyd., Praha 2004.
- ČBS** – Československý biografický slovník, Praha 1992.
- ČCH** – Český časopis historický (1950–1989 jako Československý časopis historický), Praha 1895–.
- ČL** – Český lid, Praha 1891–.
- ČLČ** – Časopis lékařů českých, Praha 1862–.
- ČMM** – Časopis Matice moravské, Brno 1869–.
- ČMZM** – Časopis Moravského zemského musea (Acta Musei Moraviae), Brno 1901–.
- ČNM** – Časopis Národního muzea (1827–1830 jako Časopis Společnosti Vlastenského museum v Čechách; 1831–1854 jako Časopis Českého museum; 1855–1922 jako Časopis Musea Království českého; 1923– jako Časopis Národního musea), Praha 1827–
- Čornejová** – Fechtnerová – Ivana Čornejová, Anna Fechtnerová, Životopisný slovník Pražské univerzity. Filozofická a Teologická fakulta 1654–1773, Praha 1986.
- ČsB** – Československo – Biografie, d. 1–3, 1936–1941.
- ČS** – Čeští spisovatelé 19. a počátku 20. století, 2. vyd., Praha 1982.
- Čs. neurol.** – Československá neurologie a neurochirurgie, Praha 1904–.
- ČSPSČ** – Časopis společnosti přátel starožitností českých, Praha 1893–1963.
- ČVUT** – František Jílek, Václav Lomič, Dějiny Českého vysokého učení technického, d. 1, sv. 1–2, Praha 1973, 1978.
- DA** – Deutsche Arbeit. Monatsschrift für das geistige Leben der Deutschen in Böhmen, sv. 1–18, Praha 1901–1918.
- DaS (ĎaS)** – Dějiny a současnost, Praha 1959–1969, 1990–.
- Dalibor** – Dalibor, český hudební časopis, Praha 1879–1913; 1919–1927.
- DBE** – Deutsche Biographische Enzyklopädie, d. 1–10, München 1995–1999.
- DČD** – Dějiny českého divadla, d. 1–4, Praha 1968–1983.
- DČVU** – Dějiny českého výtvarného umění, d. 1–4, Praha 1984–2001.
- DČŽ** – Milena Beránková, Fraňo Ruttkay, Dějiny československé žurnalistiky, d. 1–2, Praha 1981–1984.
- Dlabač** – Gottfried Johann Dlabacz, Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien, d. 1–3, Prag 1815.
- DLČ** – Jan Jakubec, Dějiny literatury české, d. 1–2, Praha 1929, 1934.
- DUK** – Dějiny Univerzity Karlovy, d. 1–4, Praha 1995–1999.
- DVT** – Dějiny věd a techniky, Praha 1968–.
- EBL** – Josef Weinmann, Egerländer Biographisches Lexikon, d. 1–2, Bayreuth 1985–1987.
- EČVU** – Emanuel Poche, Encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1975.
- EJ** – Antonín Matzner, Ivan Poledňák, Igor Wasserberger, Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Část jmenná: československá scéna, Praha 1990.
- ESL** – Encyklopédia Slovenska, d. 1–6, Bratislava 1977–1982.
- ETK 1** – Encyklopedie tělesné kultury, d. 1–2, Praha 1963–1964.
- ETK 2** – Encyklopedie tělesné kultury, d. 1–2, Praha 1988.
- Ficek** – Viktor Ficek, Biografický slovník širšího Ostravska, seš. 1–5, Opava 1972–1983.
- FP** – Šárka Bartošková, Luboš Bartošek, Filmové profily. Českoslovenští scénáristé, režiséři, kameramani, hudební skladatelé a architekti hraných filmů, Praha 1986.
- FPH** – Šárka Bartošková, Luboš Bartošek, Filmové profily 2. Českoslovenští filmoví herci, d. 1–2, Praha 1990.
- FRB** – Fontes rerum Bohemicarum. Prameny dějin českých, ed. Josef Emler, Praha 1873–.

- Giebisch-Gugitz** – Hans Giebisch, Gustav Gugitz, Bio-bibliographisches Literaturlexikon Österreichs von den Anfängen bis zur Gegenwart, Wien 1964.
- GIÖ** – Grossindustrie Österreichs, d. 1–6, Wien 1898.
- Grove** – The New Grove Dictionary of Music and Musicians, d. 1–20, London 1980.
- Grove Opera** – The New Grove Dictionary of Opera, d. 1–4, London 1992, 1994.
- Heller** – Hermann Heller, Mährens Männer der Gegenwart. Biographisches Lexikon, d. 1–4, Brünn 1885–1892 (1. d. 2. rozš. vyd. 1912).
- Hudební věda** – sborník hudebních vědeckých prací Kabinetu pro soudobou hudbu, 1961–1963, od 1964 jako časopis.
- HS** – Československý hudební slovník osob a institucí, d. 1–2, Praha 1963, 1965.
- HSN** – František Sitenský, Hospodářský slovník naučný, d. 1–4, Praha 1905–1924.
- ISN** – Nový velký ilustrovaný slovník naučný, d. 1–17 + 3 dodatky, Praha 1932–1934.
- Jaksch** – Friedrich Jaksch, Lexikon sudetendeutscher Schriftsteller und ihrer Werke für die Jahre 1900–1929, Reichenberg 1929.
- Jireček** – Josef Jireček, Rukověť k dějinám literatury české do konce XVIII. věku, d. 1–2, Praha 1875–1876.
- JSH** – Jihočeský sborník historický, České Budějovice 1928–.
- Kalckbrenner** – Erich Kalckbrenner, Personalbibliographien der Professoren und Dozenten der Philosophischen Fakultät der Karl-Ferdinands-Universität in Prag im Zeitraum von 1654–1720 mit biographischen Angaben und mit zusammenfassendem Überblick, Med. Diss., Erlangen – Nürnberg 1972.
- Kejzlar** – Josef Kejzlar a kol., Dějiny textilní výroby v České Skalici. Sborník studií, Dvůr Králové nad Labem, Ústí nad Orlicí 1987.
- Knauer** – Oswald Knauer, Das österreichische Parlament von 1848–1966, Wien 1969.
- Knihopis** – Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce 18. století, 1925–1946, ed. Zdeněk Tobolka, Praha 1950–1967, ed. František Horák. Dodatky 1994–.
- Kolář Elity** – Politická elita meziválečného Československa 1918–1938. Kdo byl kdo, ed. František Kolář a kol., Praha 1998.
- Koleška** – Zdeněk Koleška, Seznam biografii československých entomologů. In: Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV, seš. 15–28, Praha 1979–1991. Dodatky in: Klapalekiana, seš. 29 a 34, Praha 1993–1998.
- Koerting** – W. Koerting, Die deutsche Universität in Prag. Die letzten hundert Jahre ihrer Medizinischen Fakultät, Bonn 1968.
- Kosch** – Wilhelm Kosch, Deutsches Theater-Lexikon, d. 1–5, Klagenfurt, Wien 1953–.
- Kosch Lit** – Deutsches Literatur-Lexikon. Biographisches und bibliographisches Handbuch. Begründet von Wilhelm Kosch, 22 d. + 6 d. dodatků, Bern – München 1968–.
- Kosch Staatshandbuch** – Wilhelm Kosch, Biographisches Staatshandbuch. Lexikon der Politik, Presse und Publizistik, d. 1–2, Bern 1963.
- KRL** – K. J. Kutsch, Leo Riemens, Großes Sängerlexikon, d. 1–5, München 1997, 3. vyd.
- KSN** – Komenského slovník naučný, d. 1–10, Praha 1937–1938.
- Kudělka** – Šimeček – Milan Kudělka, Zdeněk Šimeček a kol., Československé práce o jazyce, dějinách a kultuře slovanských národů od roku 1760. Bio-bibliografický slovník, Praha 1972.
- Kunc** – Jaroslav Kunc, Slovník soudobých českých spisovatelů. Krásné písemnictví v letech 1918–1945, d. 1–2, Praha 1945.
- Kutnar** – František Kutnar, Jaroslav Marek, Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví, Praha 1997, 2. vyd.
- LČL** – Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce, d. 1; 2, sv. 1–2; 3, sv. 1–2. (A–Ř), Praha 1985–.
- LDM** – Lexikon zur deutschen Musikkultur Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien, d. 1–2, München 2000.
- Lišková** – Marie Lišková, Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách v letech 1861–1913, Praha 1994.
- Maasburg** – Geschichte der obersten Justizstelle in Wien (1749–1848), ed. Michael Friedrich Maasburg, Prag 1879.
- MČE** – Malá československá encyklopedie, d. 1–6, Praha 1984–1987.
- MGG** – Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, ed. L. Finscher, Fr. Blume, d. 1–8, Kassel 1994– (Personenteil 1999–), 2. vyd.
- MSB** – Ladislav Skala, Malý slovník biografii, d. 1–6, Praha 1988–1991.
- MSA** – Mitteilungen des Sudetendeutschen Archivs, seš. 1–125, München 1971–1996.
- MSN** – Masarykův slovník naučný, d. 1–7, Praha 1925–1933.
- MVGDB** – Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen, seš. 1–82, Prag 1862–1944.
- Myška** – Milan Myška a kol., Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska, Ostrava 2003.
- Národní album** – Národní album. Sbíрка podobizen a životopisů českých lidí prací a snahami vynikajících i zasloužilých, Praha b. d. [1899]

- NBS** – Nowy biografiski słownik k stawiznam a kulturje Serbow, Budyšin 1984.
- ND a jeho předchůdci** – Národní divadlo a jeho předchůdci. Slovník umělců a divadel vlastenského, Stavovského, Prozatímního a Národního, Praha 1988.
- NDB** – Neue Deutsche Biographie, d. 1–, München 1953–.
- NGS** – Naučný geologický slovník, ed. J. F. Svoboda, 2. díl, Praha 1961.
- NÖB** – Neue Österreichische Biographie 1815–1918, begr. v. A. Bettelheim, část 1, d. 1–9, Wien 1923–1956, část 2, d. 1, Wien 1925.
- NEČVU** – Nová encyklopedie českého výtvarného umění, d. 1–2, ed. Anděla Horová, Praha 1995.
- ÖAW Almanach** – Almanach der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, sv. 1–67, Wien (1851–1917 jako Almanach der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, sv. 68–96, 1918–1946 [1948] jako Almanach der Akademie der Wissenschaften, sv. 97–, 1947[8]–).
- ÖBL** – Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950, d. 1– (A–S), Wien 1957–.
- ODS** – Ottův divadelní slovník, Praha 1919.
- OSN** – Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, d. 1–28, Praha 1888–1909.
- OSND** – Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k Ottovu slovníku naučnému, d. 1–6, Praha 1930–1943.
- Österreich Lexikon** – Österreich Lexikon in zwei Bänden, ed. R. Bamberger, Wien 1995.
- ÖZBH** – Österreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen, Wien 1853–1914.
- PA** – Památky archeologické a místopisné, Praha 1855–, od 1949 jako Památky archeologické.
- Pazdírek** – Pazdírkův hudební slovník naučný II. Část osobní, d. 1–2, ed. G. Černušák, V. Helfert, B. Štědroň, Brno 1933–1937.
- Pejskar** – Jožka Pejskar, Poslední pocta. Památník na zemřelé československé exulanty, sv. 1–4, Zürich 1982–1994.
- Podlaha, Posvátná místa** – Antonín Podlaha, Posvátná místa Království českého, sv. 1–7, Praha 1907–1913.
- Podlaha, Soupis památek** – Antonín Podlaha, Soupis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku 19. století, sv. 1–28, Praha 1898–1908.
- Poggendorff** – J. C. Poggendorff, Biographisch-literarisches Handwörterbuch der exakten Wissenschaften, d. 1–, Leipzig, Berlin 1863–.
- Priekopníci** – J. Tibenský, O. Pöss a kol., Priekopníci vedy a techniky na Slovensku 3, Bratislava 1999.
- PSB** – Polski słownik biograficzny, d. 1–, Kraków 1935–.
- PSD** – Příruční slovník k dějinám KSČ, d. 1–2, Praha 1964.
- PSN** – Příruční slovník naučný, d. 1–4, Praha 1962–1967.
- RHB** – Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě, d. 1–5, ed. Antonín Truhlář, Karel Hrdina, Josef Hejnic a Jan Martínek, Praha 1966–1982.
- Riemann** – Hugo Riemanns Musiklexikon, d. 1–2, Berlin 1929 (11. vyd.).
- RSN** – Slovník naučný, d. 1–10, ed. F. L. Rieger, Praha 1860–1872.
- Saur** – Saur allgemeines Künstlerlexikon der bildenden Künstler aller Zeiten und Völker, ed. Günther Meißner, d. 1–, Leipzig 1992– (d. 1–3 též jako: Allgemeines Künstler-Lexikon, ed. G. Meißner, München – Leipzig 1983–1990).
- Sbb. Wien** – Sitzungsberichte der (Kaiserlichen) Akademie der Wissenschaften in Wien, mathematisch-naturwissenschaftliche Klasse, sv. 1–156, Wien 1848–1947.
- SBS** – Slovenský biografický slovník, d. 1–6, Martin 1986–1994.
- SČS** – Slovník českých spisovatelů od roku 1945, ed. P. Janoušek, d. 1–2, Praha 1995–1998.
- SČF** – Slovník českých filozofů, Brno 1998.
- SČL** – Slovník české literatury 1970–1981, Praha 1985.
- SČSVU** – Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997, d. 1–, Ostrava 1998–.
- SDLČ** – Arne Novák, Stručné dějiny literatury české, Olomouc 1946.
- Slezsko** – Biografický slovník Slezska a severní Moravy, d. 1–, Opava, Ostrava 1993–.
- SPFFBU** – Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, Brno, 1952–.
- Sudetenland** – Sudetenland. Böhmen-Mähren-Schlesien. Vierteljahrschrift für Kunst, Literatur, Wissenschaft und Volkstum, München 1960–.
- Thieme – Becker** – Ulrich Thieme und Felix Becker, Hans Vollmer, Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart, d. 1–37, Leipzig 1907–1950.
- Toman** – Prokop Toman, Nový slovník československých výtvarných umělců, d. 1–2, Praha 1947.
- Toman D** – Prokop Toman, Prokop H. Toman, Dodatky ke slovníku československých výtvarných umělců, Praha 1955.

-
- Tomeš** – Josef Tomeš a kol., Český biografický slovník XX. století, d. 1–3, Praha 1999.
- Věstník ČAVU** – Věstník České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1892–1917; Věstník České akademie věd a umění, Praha 1918–1952. Dále jako
- Věstník ČSAV** – Věstník Československé akademie věd, Praha 1953–1992. Dále jako
- Věstník AV ČR** – Věstník Akademie věd České republiky, Praha 1993–.
- VČAZ** – Věstník České akademie zemědělské, 1925–1953 (dále jako Věstník Československé akademie zemědělských věd, 1954–).
- Věstník KČSN** – Věstník Královské české společnosti nauk, Praha 1888–1952
- Vollmer** – Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler des 20. Jahrhunderts, d. 1–6, ed. Hans Vollmer, Leipzig 1953–1962.
- VVM** – Vlastivědný věstník moravský, Brno 1946–.
- Wininger** – Salomon Wininger, Große Jüdische National-Biographie mit mehrmals als 8000 Lebensbeschreibungen namhafter jüdischer Männer und Frauen aller Zeiten und Länder, sv. 1–6, Czernowitz 1925–1936.
- Wurzbach** – C. Wurzbach, Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche seit 1750 in den österreichischen Kronländern geboren wurden oder darin gelebt und gewirkt haben, d. 1–60, Wien 1856–1891; Register zu den Nachträgen 1923.
- ZGLM** – Zeitschrift des deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens, 1897–1941 (dále jako Zeitschrift für Geschichte und Landeskunde Mährens, 1942–1944).

SEZNAM AUTORŮ HESEL

Ing. Bauer, Zdeněk, Brno
Mgr. Boček, Josef, Praha
PhDr. Bočková, Helena, Brno
PhDr. Brabencová, Jana, Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Burachovič, Stanislav, Muzeum města Karlovy Vary
PhDr. Czumalo, Vladimír, CSc., Filozofická fakulta UK Praha
PhDr. Čáňová, Eliška, Hostivice
PhDr. Černý, Karel, CSc., NTM Praha
PhDr. Doležalová, Eva, PhD., Historický ústav AV ČR Praha
RNDr. Drábek, Pavel, Roztoky u Prahy
PhDr. Dufková, Evženie, Národní divadlo Brno
PhDr. Ebelová, Ivana, CSc., Filozofická fakulta UK Praha
PhDr. Fikejz, Miloš, Národní filmový archiv Praha
RNDr. Folta, Jaroslav, CSc., NTM Praha
Prof. PhDr. Grepl, Miroslav, DrSc., Brno
PhDr. Harna, Josef, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
Doc. PhDr. Hlaváčková, Ludmila, CSc., Ústav dějin lékařství UK Praha
PhDr. Holeňová, Jana, CSc., Divadelní ústav Praha
PhDr. Holý, Martin, Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Hořejš, Miloš, NTM Praha
Houdek, František, Praha
Ing. Hučka, Jan, Plzeň
PhDr. Husová, Marcella, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
Prom. biol. Janko, Jan, CSc., Archiv AV ČR Praha
PhDr. Jirásko, Luděk, CSc., AVU Praha
PhDr. Karkanová, Hana, MG Brno
Ing. Kolečka, Zdeněk, Praha
PhDr. Kopiczková, Božena, Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Kořán, Ivo, CSc., Praha
PhDr. Krátký, Vladislav, Plzeň
Doc. PhDr. Kučera, Martin, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Lacina, Vlastislav, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Lněničková, Jitka, CSc., Praha
PhDr. Ludvová, Jitka, CSc., Divadelní ústav Praha
Mgr. Mach, Jiří, Městské muzeum Dobruška
PhDr. Makariusová, Marie, Historický ústav AV ČR Praha
Mgr. Martínek, Jiří, Kartografie Praha
PhDr. Martínek, Miloslav, CSc., Právo Praha
Prof. PhDr. Masařík, Zdeněk, DrSc., Brno
PhDr. Masnerová, Jiřina, Archiv ČVUT Praha
Matzner, Antonín, Praha
Prof. ing. Mayer, Daniel, Západočeská univerzita Plzeň
Doc. ing. Míhula, Zdeněk, CSc., Brno
Ing. Nekvasilová, Jana, NTM, Praha
PhDr. Němeček, Jan, DrSc., Historický ústav AV ČR Praha

Ing. Novák, Miroslav, NTM, Praha
PhDr. Novotný, Gustav, CSc. Historický ústav AV ČR Brno
† PhDr. Novotný, Jan, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Novotný, Jiří, CSc., Archiv České národní banky, Praha
Odstrčil, Jiří, Praha
Ing. Petrik, Josef, CSc., NTM Praha
Doc. PhDr. Písková, Milada, CSc., Slezská univerzita, Opava
PhDr. Pokorná, Magdaléna, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
Prof. PhDr. Poledňák, Ivan, DrSc., Praha
PhDr. Rak, Jiří, Fakulta sociálních věd UK, Praha
PhDr. Reittererová-Benetková, Vlasta, Vídeň
PhDr. Sekyrka, Tomáš, NG Praha
PhDr. Sekyrková, Milada, CSc., NTM Praha
Mgr. Scheufler, Pavel, Praha
PhDr. Sklenář, Karel, DrSc., Praha
JUDr. PhDr. Skřejpková, Petra, Právnická fakulta UK Praha
Doc. PhDr. Svobodný, Petr, CSc., Archiv UK Praha
PhDr. Šámalová, Jana, Praha
PhDr. Šebek, Jaroslav, PhD., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Šindlář, Jiří, CSc., Veterinární a farmaceutická univerzita Brno
Doc. PhDr. Šouša, Jiří, CSc., Filozofická fakulta UK Praha
PhDr. Tomeš, Josef, Masarykův ústav AV ČR Praha
PhDr. Tříšková, Alena, Praha
PhDr. Vacek, Jiří, Slovanská knihovna NK Praha
Ing. Valchářová, Vladislava, NTM, Praha
PhDr. Válka, Miroslav, CSc., Filozofická fakulta MU Brno
PhDr. Veselská, Jiřina, Frýdek-Místek
Mgr. Veselý, Jiří-Joseph, Sloupnice u Litomyšle
RNDr. Vlašimský, Pavel, Česká geologická služba Praha
PhDr. Vošahlíková, Pavla, DrSc., Historický ústav AV ČR Praha
Prof. PhDr. Žemlička, Josef, DrSc., Historický ústav AV ČR Praha

REDAKČNÍ RADA

Doc. JUDr. Adamová, Karolína, CSc.
RNDr. Folta, Jaroslav, CSc.
Prof. PhDr. Hlaváček, Ivan, CSc.
PhDr. Hozák, Jan
Doc. PhDr. Charvát, Petr, DrSc.
Prof. PhDr. Janáčková, Jaroslava, CSc.
PhDr. Kubín, Petr, PhD.
PhDr. Ludvová, Jitka, CSc.
† PhDr. Novotný, Jan, CSc. (předseda)
Prof. PhDr. Pánek, Jaroslav, DrSc.
Prof. Ing. Průcha, Václav, CSc.
PhDr. Svatoš, Michal, CSc.
Doc. PhDr. Šedinová, Jiřina, CSc.
PhDr. Šedivý, Ivan, CSc.
PhDr. Tomeš, Josef
PhDr. Vlček, Pavel, CSc.
PhDr. Vošahlíková, Pavla, DrSc. (vědecká tajemnice)

BIOGRAFICKÝ SLOVNÍK ČESKÝCH ZEMÍ

BAS, Otakar, * 21. 3. 1879 Hradec Králové, † 18. 3. 1939 Praha, advokát, politik

Studoval práva na Karlově univerzitě v Praze. Po studiích se zpočátku pokusil o kariéru ve státní službě. Vzhledem ke svým politickým aktivitám ve prospěch českých národních zájmů však narazil na problémy, které vyřešil odchodem do soukromé kanceláře českého ministra krajana Bedřicha Pacáka v Kutné Hoře. Poté se věnoval advokacii, od 1908 měl samostatnou advokátní kancelář. Mimo jiné byl obhájcem v procesu s vůdčími českými antimilitaristy (1910) a během první světové války v procesech před vojenskými soudy. Za vysokoškolských studií pracoval v pokrokovém studentském hnutí, poté byl činný v stranách radikálně pokrokové (1899–1908) a státoprávně pokrokové (1908–18) a přispíval do deníku *Samostatnost*. Po první světové válce působil v živnostenské straně a brzy se stal jedním z jejích významných představitelů. Pravidelně psal články do deníku *Reforma* (později *Národní střed*) a byl předsedou správní rady Živnostenského domu. 1928 byl zvolen členem zemského zastupitelstva a o dva roky později se stal předsedícím zemského výboru v Čechách. V těchto orgánech prosazoval zájmy živnostnictva. Ve volbách 1935 byl zvolen senátorem a v senátu působil v letech 1935–38 jako místopředseda. Byl také aktivním členem výboru několika sociálněpolitických a kulturních institucí. Významná byla jeho činnost místopředsedy Společnosti pro boj s pohlavními nemocemi. V souvislosti se svou advokátní praxí a politickou činností napsal řadu příležitostných publikací. Několik dní po okupaci českých zemí vojsky nacistického Německa spáchal sebevraždu.

D: Radikální studentské hnutí, b. d.; Pohlavní život ve světle našeho trestního zákonodárství, 1927; Proč nejsme socialisty?, 1928; Z obhájcovy aktovky, 1935.

L: J. Kolářík, Příruční slovník politický a hospodářský, 1937, s. 108; Tomeš 1, s. 54.

VLASTISLAV LACINA

BASAŘ, Svatopluk, * 31. 12. 1895 Mšené-lázně u Budyně nad Ohří, † 15. 4. 1982 Roudnice nad Labem, lékař-internista, pedagog

Po maturitě na roudnickém gymnáziu 1913 absolvoval Lékařskou fakultu UK v Praze (MUDr. 10. 7. 1920). Krátce po promoci začal pracovat na II. interní klinice, nejprve jako volontér, poté jako sekundární lékař (1921) a nakonec jako asistent prof. Josefa Pelnáře (1923). Zpočátku se zaměřil na léčbu cukrovky (diabetes), záhy se začal zajímat o plicní tuberkulózu a další respirační onemocnění. 1926 nastoupil jako lékař do plicní léčebny na Pleši a 1926–51 byl jejím ředitelem. Studijně navštěvoval významná zahraniční pracoviště (1924–25 Kanada, USA, 1927–30 Francie, Velká Británie, Itálie, Německo, Švédsko, Norsko); 1927 získal titul odborného lékaře pro nemoci vnitřní a nervové. Vedle plic-

ního sanatoria působil nadále na klinice; od 1928 vedl ambulanci pro plicní choroby, 1932–51 s ní spolupracoval jako externí lékař. Docentem v oboru patologie a terapie nemocí vnitřních se stal 17. 9. 1932. Od 1951 přesídlil do Roudnice nad Labem jako lékař oddělení TBC a respiračních nemocí na tamní poliklinice, kde zůstal až do odchodu do důchodu 1978. 1952–56 stál v čele oddělení a byl okresním ftizeologem. V oblasti léčby TBC vynikl nejen jako lékař a autor vědeckých prací, ale prokázal také mimořádné organizační schopnosti jak na Pleši, tak při výstavbě léčebny ve Vyšných Hágách ve Vysokých Tatrách. 1931 získal cenu ČAVU.

L: BSPLF 1, s. 143; Studia pneumologica et phthisiologica cecoslovaca 44, 1984, s. 548n.

PETR SVOBODNÝ

BASCH, Antonín, * 5. 6. 1896 Havlíčkův Brod, † 18. 3. 1971 Washington (USA), národohospodář

Byl významným československým ekonomem a ve třicátých letech se zařadil mezi nejdůležitější československé průmyslníky. Studoval práva na Právnické fakultě UK v Praze, hospodářství a politické vědy na univerzitách ve Vídni a v Berlíně. 1919–20 působil jako úředník na nově budovaném československém ministerstvu obchodu, průmyslu a živností, poté 1920–22 pracoval na československém vyslanectví v Berlíně. 1923 dosáhl hodnosti docenta a stal se tajemníkem Ústředny obchodních a živnostenských komor. Díky této funkci získal cenné styky v hospodářských kruzích a praktické znalosti o sféře podnikání. 1926 byl jmenován ředitelem studijního oddělení Národní banky československé. Zároveň přednášel národní hospodářství na Právnické fakultě UK. Byl jedním ze zakladatelů významné ekonomické revue *Hospodářská politika* a autorem četných příspěvků v ní uveřejněných, napsal několik vědeckých publikací z oblasti měnové politiky a peněžnictví. Jeho mimořádné manažerské schopnosti postřehl tehdejší ředitel Živnostenské banky a předseda správní rady Spolku pro chemickou a hutní výrobu Jaroslav Preiss a prosadil ho 1934 do funkce generálního ředitele tohoto největšího československého chemického podniku. Za B. vedení se Spolek úspěšně rozvíjel a zařadil se mezi čtyři největší středoevropské chemické koncerny. B. byl zvolen místopředsedou Sdružení československého chemického průmyslu a zasedal ve správních radách několika předních československých chemických firem. Na počátku německé okupace 1939 odešel do emigrace a během války působil jako profesor na univerzitě v Chicagu. Podporoval prezidenta Edvarda Beneše i exilovou vládu v Londýně a pracoval pro ně v USA i ve Velké Británii jako ekonomický expert. Jeho analýzy hospodářské situace ve střední Evropě před druhou světovou válkou a vývojových možností po ní jsou obsaženy v publikaci *The Danube Basin and the German Economic Sphere*. Po druhé světové válce se stal poradcem OSN pro průmyslový rozvoj a spolupracoval

se Světovou bankou. Dále přednášel na severoamerických vysokých školách a napsal několik publikací o československém hospodářství a evropských kapitálových trzích. Patřil mezi nevelkou skupinu československých ekonomů, kteří dosáhli mezinárodního uznání.

D: Teorie inflace, 1922; Rakousko a jeho hospodářská existence (spolu s J. Dvořákem), 1925; Cena zlata, hospodářská stabilita a postavení cedulových bank, 1928; Mezinárodní peněžnictví a finančnictví v letech světové krize, 1932; Československé hospodářství v krizi, 1937; German Economic Conquest of Czechoslovakia, 1941; The Danube Basin and the German Economic Sphere, 1943; Capital Markets of the European Economic Community, 1965.

L: MSN 1, s. 408; J. Kolářík, Příruční slovník politický a hospodářský, 1937, s. 108; Tomeš 1, s. 54.

VLASTISLAV LACINA

BASILIVS z Deutschenberka, Daniel, * 1585 Nemecká (dnes Partyzánská) Lupača (Slovensko), † 25. 6. 1628 Praha, polyhistor, právník

V prvním desetiletí 17. století začal studovat na pražské utrakvistické univerzitě, kde dosáhl 25. 8. 1609 bakalauraátu a 29. 3. 1612 se stal mistrem svobodných umění. Podle B. disputací z let 1609–12 jej zajímalo právo a přírodní vědy. Po studiích vyučoval na partikulárních školách nejprve v Mladé Boleslavi, později v Praze u Sv. Mikuláše na Malé Straně, kde 1612–15 zastával úřad rektora. Od 1613 měl právo vykonávat veřejné notářské práce, 1615 byl přijat mezi univerzitní mistry. Vedle výuky se věnoval hlavně vydávání kalendářů. Na univerzitě přednášel matematiku, fyziku a astronomii. Byl jedním z prvních stoupenců Mikuláše Koperníka v českých zemích. Po smrti Mikuláše Alberta z Kaménka byl 1618 jmenován i profesorem hebrejštiny. 1616, 1618 a 1621–22 se stal děkanem artistické fakulty pražské utrakvistické univerzity. Po bitvě na Bílé hoře konvertoval ke katolicismu a zastával úřad sekretáře České kanceláře a později se stal radou apelačního soudu. 1624 mu byla potvrzena nobilita (od 1612 užíval přídomku z Deutschenberka). O rok později zdědil tiskárnu Jana Strýbrského.

D: Disputatio de plantis, 1611; De iustitia et iure, 1612; Quaestiones aliquot, 1614; podrobný soupis dalších prací in: RHB 1, s. 168n.

L: Jireček, s. 49n.; OSN 7, s. 430n.; KSN 1, s. 445; RHB 1, s. 168n.; SBS 1, s. 161; BL 1, s. 54; BLS 1, s. 260; A. Rybička, Dodatky a opravy k biografím starších spisovatelů českých a k starší české bibliografii, in: ČČM 63, 1889, s. 473n.; J. Volf, Dodatky a opravy k biografím starších spisovatelů českých, in: tamtéž 81, 1907, s. 315n.; B. Bárent, D. B., Knižnica 2, 1950, s. 85n.; K. Chyba, Slovník knihtiskařů v Československu od nejstarších dob do roku 1860, in: Příloha Strahovské knihovny z let 1966–1982, s. 53, 376, 481; E. Frimmová, D. B. (1585–1628). Život a dílo, Bratislava 1997; J. Balvín (ed.), Praha. Osobnosti národnostních menšin, 2000, s. 158.

MARTIN HOLÝ

BASL, Antonín, * 1. 2. 1889 Praha, † 4. 4. 1937 Praha, geograf, legionář, generál

Narodil se v rodině zeměpisce Josefa B. Vystudoval geografii a historii na filozofické fakultě české univerzity v Praze u Václava Švambery, 1912 získal doktorát. Již během studií spolupracoval s otcem na edici *Velký zeměpis všech dílů světa* (od 1907) a s profesorem Švamberou na sestavování bibliografie české geografické literatury za období let 1906–10. Nakrátko se stal jeho asistentem, pak vyučoval na reálce v Turnově. Po vypuknutí první světové války byl jako záložní důstojník odvelen na srbskou frontu a 12. 12. 1914 u Bělehradu zajat. V Rakousku byl prohlášen za velezrádce. Přežil pochod Albánií, dostal se do zajateckého tábora v Itálii. Jako jeden z prvních Čechů vstoupil do italských legií. Bojoval na frontě mezi řekou Brentou a Piavou jako poručík ve výzvědných oddílech, koncem roku 1918 jako velitel praporu. Po vzniku ČSR se na Slovensku jako velitel obrany Komárna účastnil 1. 5. 1919 odražení útoku maďarských vojsk. Absolvoval Vysokou školu válečnou v Praze, postupně prošel několika velitelskými funkcemi v československé armádě. 1933 byl přidělen Vojenskému zeměpisnému ústavu v Praze, v březnu 1934 jmenován jeho velitelem, nástupcem prvního velitele, brigádního generála Karla Rausche. 1936 povýšil do hodnosti brigádního generála. Psal práce z kartografie, limnologie, vojenských věd, podílel se na kodifikaci českého geografického názvosloví i standardní mapy ČSR. Účastnil se mezinárodních geografických kongresů, pracoval v komisích Vojenského vědeckého ústavu a České společnosti zeměvědné (později Československé společnosti zeměpisné).

D: Bibliografie české literatury geografické v letech 1906 a 1907, 1911 (s V. Švamberou); K desátému výročí bojů na Slovensku (Bitva u Komárna), 1929.

L: K. Hlávka, A. B., in: Sborník Československé společnosti zeměpisné 43, 1937, č. 3–4, s. 51n.; NGS, s. 663; Slovník prvního československého odboje 1914–18, 1993, s. 10.

PAVEL VLAŠÍMSKÝ

BASLER, Dalibor, * 2. 9. 1929 Pardubice, † 14. 8. 1987 Praha, skladatel, redaktor

Na Státní konzervatoři v Praze studoval skladbu a hru na varhany (1943–48) a pak na Pedagogické fakultě UK obory hudební výchova a čeština (1948–50). Pedagogické činnosti se věnoval jen krátce, protože od 1953 pracoval jako hudební redaktor v Československém rozhlasu, a to nejdříve v Plzni, pak dlouhodobě v Praze, kde byl vedoucím redakce malých hudebních žánrů a zástupcem šéfredaktora hudebního vysílání. Stal se funkcionářem Svazu českých skladatelů a koncertních umělců, pracoval v poradních sborech ministerstva kultury, v porotách různých soutěží a festivalů (např. Bratislavská lyra, Mladá píseň Jihlava atd.). Komponoval zejména drobnější skladby, jimiž získával ceny v soutěžích typu Písničky pro Hvězdu či Májová Praha. Patří mezi ně písně *Jen řek-*

ni Sokolov, *Naše krásná země, Spartakiáda volá* ad.), lidovky (*Hrajte muziky, Pohraničník, Řeznická* ad.), scénické hudby, instruktivní a dětské skladby (*Malý kosmonaut* ad.), hudby ke spartakiádním cvičením. B. nejúspěšnějším písňovým titulem se stal waltz interpretovaný Jiřím Vašíčkem *Tenkrát*. Skladba se dočkala tzv. cover verze, když ji pod titulem *Truly, Truly, True* v USA nahrála tehdy populární Brenda Lee. Byl několikrát oceněn, mj. státní cenou Antonína Zápotockého.

L: EJ, s. 34; Tomeš 1, s. 54; V. Trantina (ed.), *Velký slovník osobností vědy a kultury příbramského regionu*, 2001, s. 17n.; *Český hudební slovník osob a institucí* (internet).

IVAN POLEDŇÁK

BASS, Eduard (vl. jm. *Eduard Schmidt*), * 1. 1. 1888 Praha, † 2. 10. 1946 Praha, spisovatel, novinář, kabaretiér

Pocházel z dobře situované živnostnické rodiny. Na staroměstské reálce maturoval 1905, poté 1905–06 se u otce vyučil kartáčnictvím, 1906–07 byl obchodním zástupcem závodu v Curychu a Mnichově, kde poznal skupinu sdruženou kolem německé humoristické revue *Simplicissimus* a moderní kabaret. Rodinný podnik nepřevzal a po návratu do vlasti 1907 uzavřel smlouvu s pražským kabaretním souborem *Establisement Schoebl* u Bílé labutě v ulici Na Poříčí. Umělecky se plně profesionalizoval 1910. Tehdy začal vystupovat sólově jako herec, zpěvák, textař, autor i režisér skečů a strhl na sebe pozornost melodramatickou recitací básní Františka Gellnera a Fráni Šrámka i první řadou satirických *Letáků*. Podle svého hlubokého hlasu přijal pseudonym B., aby se odlišil od zakladatele českého kabaretu Františka L. Šmída. 1912–13 konferoval české pořady v Lucerně, od podzimu 1913 nastoupil do souboru *Červená sedma*, kde hrál, zpíval a režíroval a psal kuplety, šansony, skeče, aktovky a adaptace a také překládal. Byl intelektuální duší pražského kabaretu vůbec. Zprvu spolupracoval s anarchisty (Michael Kácha), později se sblížoval s mladočechy, přátelství udržoval s karikaturisty Josefem Ladou, Vratislavem H. Brunnerem, Zdeňkem Kratochvílem, Hugo Boettingerem. 1914–16 sloužil u sanitní služby v hradčanské vojenské nemocnici a byl uvolňován k vystoupením v Lucerně. 1916–17 působil jako ředitel kabaretu *Rokoko*, 1918–20 jako ředitel obnovené *Červené sedmy*. Od 1917 pracoval žurnalisticky v odbojovém protirakouském duchu – redigoval *Věstník Červené sedmy*, časopis *Šibeničky*, druhou řadu *Letáků*, edici kabaretních textů *Syrinx*. 1920 nastoupil do redakce *Lidových novin*, jejichž byl 1933–41 šéfredaktorem, současně 1926–30 působil jako šéfredaktor *Světlozoru*. 1925–35 redigoval spolu s Jaroslavem Zaorálkem *Spisy A. France*. 1942 ho protektorátní úřady penzionovaly. Od 1918 byl členem státoprávní demokracie (národně demokratické strany), od 1925 Národní strany práce Jaroslava Stránského, s níž 1930 přešel do strany národních socialistů. Navzdory těžké srdeční chorobě soustředil kolem sebe za

okupace kruh odbojové inteligence (Zdeněk Jirotka, Jan Drda, Vladimír Neff, Václav a Ema Řezáčovi, Ladislav Khás, Eduard Valenta, Bedřich Golombek) a za květnového povstání obnovil vydávání *Lidových novin*. Místa šéfredaktora byl zbaven po příchodu Ferdinanda Peroutky z koncentračního tábora. Po smrti B. ženy, kabaretiérky Tani Krykové († 22. 4. 1945), se jeho zdravotní stav neustále zhoršoval. Pohřben je na Olšanech.

B. literární dílo poznamenal kabaret, aktuální glosy, satiry lokálního zabarvení, avšak i okouzlení cirkusem a encyklopedický rozhled. B. písňové texty povznesly tuto disciplínu na umělecký obor, řadou aktovek rozvinul jevištní možnosti své doby. Jeho mistrovství parodie vyvrcholilo sbírkou *To Arbes nenapsal, Vrchlický nebánil* (1930). Byl autorem teoretické příručky *Jak se dělá kabaret* (1917). V novinách se soustředil na fejeton, causerii a sloupek, rozvinul žánr novinářských pragensií (soubory *Potulky pražského reportéra*, 1929, *Pod kohooutkem svatovítským*, 1942, *Kázáníčka*, 1946, *Letáky*, 1955, *Rozhlásky*, 1957, *Kukátko*, 1970). Vedle bratrů Čapků a Karla Poláčka patřil k předním představitelům literárně žurnalistické školy *Lidových novin*. Pro mládež napsal humoristickou prózu (*Klapzubova jedenáctka*, 1922), pohádky (knižně 1957), je také autorem satirické prózy (*Šest děvčat Williamsonových a jiné historky*, 1930) a spoluzakladatelem české literatury faktu (*Divoký život Alexandra Staviského*, 1934, *Čtení o roce osmačtyřicátém*, 1940). B. beletristické úsilí vyústilo do vrcholných próz psaných v době odporu proti nacismu – do románu *Cirkus Humberto* (1941) a sbírky novel *Lidé z maringotek* (1942). Tyto knihy plné fantazie vynikly sdělností, oslavou pozitivních životních hodnot, nadhledem a věrností domovu. Široce pojatá vypravěčská epika, vždy vsazená do rámcového syžetu, znalost prostředí i historie lidové zábavy obě díla povyšují na mezinárodně srovnatelnou úroveň.

D: LČL 1, s. 156 (kde bibliografie); Dílo E. B. (vyd. A. Branald), sv. 1–8, 1955–63.

L: Kunc 1, s. 25n.; J. Červený, *Červená sedma*, 1959; A. Hájková, B. – románový epik, in: E. B., *Cirkus Humberto*, 1959; M. Grygar, *Maněž – jeviště světa*, in: E. B., *Lidé z maringotek*, 1966; L. Khás, *Druhá sebranka* (vyd. Z. Jirotka), 1970; DČD 3, s. 500; *Smích Červené sedmy* (vyd. J. Kazda – J. Kotek), 1981; E. B., *Moje kronika* (vyd. M. Krulichová – M. Vinařová), 1985; LČL 1, s. 155n.

P: LA PNP Praha; Biografický archiv ÚČL.

MARTIN KUČERA

BASSEVI (též *BAŠEVI*, z *BATŠEVA*) **von Treuenberg, Jakob**, zv. *Jakub Šmiles*, * 1570 Verona (Itálie), † 1634 Mladá Boleslav, dvorní bankéř, představený pražské židovské obce

Do Prahy přišel spolu se svým bratrem Samuelem v devadesátých letech 16. století. Stal se bankéřem tří císařů – Rudolfa II., Matyáše i Ferdinanda II. a jeho transakce sahaly daleko za hranice Čech. 1599 za služby císařskému dvoru získal i s celou rodinou řadu privilegií – např. právo svobodného

obchodování, volného pohybu po rakouských i německých územích bez zvláštního označení, právo být souzen císařem a 1622 jej jako prvního Žida v monarchii povýšil Ferdinand II. do šlechtického stavu. 1616 se stal představeným pražské židovské obce. 1627 dal vystavět v židovském ghettu třípatrový manýristický palác s arkádovým nádvořím. Finančně přispěl i na další obecní stavby, především na špitál a lázně, nechal postavit i raně barokní Velkodvorskou synagogu. Jeho zásluhou získali pražští Židé po bělohorských událostech povolení nakupovat domy konfiskované exulantům a B. je mohl chránit i před útoky císařských vojáků. S Karlem z Lichtenštejna, Albrechtem z Valdštejna, Pavlem Michnou z Vacínova a Hansem de Witte byl od 1622 členem mincovního konsorcia, jehož finanční machinace vedly k postupnému znehodnocení měny. Po smrti Karla z Lichtenštejna (1627) byl na císařův pokyn B. zatčen a uvězněn. Podařilo se mu po čtyřiceti dnech uprchnout k Albrechtovi z Valdštejna do Jičína, kde se 1628 dostal do čela obchodní skupiny a stal se jedním z hlavních strůjců prosperity panství frýdlantského vévody. Jeho kariéra skončila s Valdštejnovou smrtí (1634), B. uprchl do Mladé Boleslavi a tam téhož roku zemřel. Byl pochován na tamním židovském hřbitově.

L: T. Pěkný, *Historie Židů v Čechách a na Moravě*, 2. vyd., 2001, s. 77n.; J. Janáček, *Valdštejn a jeho doba*, 1978, s. 382n.

IVANA EBELOVÁ

BASTAŘ, Jindřich, * 15. 7. 1879 *Plánice u Klatov*, † 1. 12. 1937 *Praha*, houslový pedagog

Od mládí se věnoval hře na několik hudebních nástrojů. Housle začal studovat nejprve u svého otce, poté 1895–1900 u Otakara Ševčíka na pražské konzervatoři. Jako houslista působil u vojenské kapely a v pražských divadelních orchestrech. Založil klavírní Bastařovo trio a sám v něm také vystupoval. Koncertoval též s Českým kvartetem. Od 1908 vyučoval houslové hře na pražské konzervatoři. Upravoval a revidoval houslové skladby, zejména instruktivní, v omezené míře také sám skládal. Napsal studii o O. Ševčíkovi (1934).

D: Dalibor (fantazie pro housle a klavír, 1920, provedena 1924).

L: HS 1, s. 62 (kde soupis díla); OSND 1/1, s. 478; KSN 1, s. 447.

REDAKCE

BASTL, Emanuel, * 19. 5. 1874 *Smíchov (Praha)*, † 1. 1. 1950 *Plzeň*, dirigent

Studium houslové hry na konzervatoři absolvoval 1892 a stal se kapelníkem sezonního orchestru v lázních Baden u Vídně. 1893–1912 působil v Plzni; nejprve byl koncertním mistrem a od 1895 (vedle prvního kapelníka Antonína Kotta) operetním kapelníkem ve společnosti Vendelína Budila, 1900–02 kapelníkem ve společnosti Františka Trnky a poté znovu

u Budila. Po Kottově smrti 1905 se stal Budilovým prvním kapelníkem. Od konce sezony 1915/16 do 1919 byl dirigentem první stálé české scény v Národním domě v Moravské Ostravě, kterou provozovala Drašarova společnost, 1919–27 vedl operu Národního divadla moravskoslezského, která z ní vznikla. 1928–32 stál v čele opery Moravského divadla v Olomouci. Po odchodu do penze dirigoval v Plzni orchestrální sdružení (1934–37). Též komponoval, zvláště scénickou hudbu. V Plzni, kde byla dlouhá tradice české opery, uvedl poprvé česky Pucciniho *Madame Butterfly* (8. 12. 1907) a 1911–12 realizoval cyklus Smetanových oper. V Ostravě uváděl opery v české řeči často poprvé, podobně jako v Opavě, kde hrál 1919–26 pohostinsky s ostravským souborem (první představení 5. 1. 1919, Smetana, *Prodaná nevěsta*, dále Janáček, 1924 Smetanův cyklus, Fibichovy scénické melodramy ad.). V Olomouci pracoval v ekonomicky složitých letech hospodářské krize, kdy se český a německý soubor dělily o divadelní budovu a česká opera hrála mnoho zájezdových představení (Liberec, Teplice, Ústí nad Labem, Košice). Měl pověst přísného, solidního, svědomitého, spíše konzervativně zaměřeného dirigenta, který dobře ovládal kmenový repertoár a dokázal operní scéně udržet publikum.

L: E. Ambros – J. Čičatka, *Dvacet let české opery v Olomouci. Studie z kulturních dějin střední a severní Moravy*, 1942; *Sto let českého divadla v Plzni 1865–1965*, 1965, s. 79, 285; 60 let. Státní divadlo v Ostravě 1919–1979, 1979, s. 14n.; A. Špelda, *Podíl Plzně na progresivním vývoji českého hudebního divadla*, in: *Divadlo v české kultuře 19. století*, 1985, s. 32n.; M. Zbavítel, *Kalendárium divadla v Opavě*, 1995, s. 47n., 57; J. Štefanides, *České divadlo v Moravské Ostravě 1908–1919*, 2000, passim; *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů*, 2001 (kde soupis literatury); *Slezsko 5*, s. 14 (kde literatura).

JITKA LUDVOVÁ

BASTL, Josef, * 3. 9. 1868 *Mníšek pod Brdy*, † 20. 1. 1932 *Praha*, houslista, houslový pedagog, skladatel

Po studiu hry na housle na konzervatoři, kterou absolvoval 1885, a kompozice u Zdeňka Fibicha působil 1888–1901 v orchestru ND v Praze, kam 1899 přišel i jeho bratr Karel. Po rozpadu orchestru ND při stávce 1901 a konfliktu s šéfdirigentem Karlem Kovařovicem B. odešel a založil hudební školu. Zároveň vyučoval hudbě i na reálce v Praze-Holešovicích a na pražském učitelském ústavu. Patřil k nejneproduktivnějším autorům instruktivních skladeb a hudby pro amatéry. 1910 upravil pro housle a klavír Fibichovy sbírky *Nálady, dojmy, upomínky, Vánoční zvonky, Tance a pochody, Z českých luhův* (směs českých národních písní). Snadné úpravy operní hudby byly opakovaně vydávány až do 1948.

Houslistou a skladatelem byl i jeho bratr **Karel B.** (1873 až 1918). 1891 se stal prvním houslistou orchestru divadelní arény na Smíchově (studium na konzervatoři ukončil až 1892). 1899 přešel do orchestru ND, 1901 jej i se svým bratrem Josefem B. opustil a stal se členem osamostatněné

České filharmonie. Soukromě vyučoval hře na housle. Svě četné komorní a klavírní skladby, serenády, tance ad. vydával v nakladatelství Barvitiis. Pro ND napsal několik scénických hudeb (mj. ke hře ředitele ND Františka Šuberta *Probuzení*). Jeho opery *Pobratim* (libreto A. Lodr-Úpický, 1902), *Zuzana* (libreto W. Neumann-Táborský, 1906) a *Der Abmarsch* (libreto R. Batka, 1911) nebyly provedeny, ale ochotnické soubory hojně hrály operetu *Učitelovic Bětuška* podle povídky K. V. Raise.

L: Almanach Královského českého zemského a Národního divadla za r. 1890–1901; HS 1, s. 63; Pazdírek, s. 45 (Karel B.); ODS, s. 66 (Karel B.); OSN 28, s. 90 (Josef B.).

JITKA LUDVOVÁ

BAŠE, Jan, * 9. 10. 1882 Opočno, † po 1958 ?, zeměměřič, technický úředník, odborný publicista

Pocházel z rozvětvené české protestantské rodiny žijící na Opočensku. Dětství strávil ve mlýně v rodném kraji u svého dědečka, kde začal navštěvovat i obecnou školu. Dokončil ji však po přestěhování rodičů do Prahy 1892 v Karlíně. Dále pokračoval 1892–99 ve studiu na karlínské reálce a 1899 až 1901 absolvoval zeměměřičské studium na České technice v Praze. Po krátkém působení při katastrálním úřadu na Smíchově odešel 1902 do Sarajeva. V Bosně a Hercegovině pracoval při novém katastrálním měření, zakládání pozemkových knih, provádění daňové reformy a různých organizačních úkolech do 1919. Po první světové válce vstoupil jako významný odborník do služeb nové jugoslávské vlády a působil jako šéf oddělení pro vyměřování Srbska, Černé Hory a Makedonie při ministerstvu financí v Bělehradu. Současně o něj projevil zájem i československá vláda. 1920 se rozhodl vrátit do vlasti a 1. 4. 1921 převzal v Bratislavě vedení celého slovenského katastru. Na Slovensku působil do 1935, kdy odešel vzhledem ke zdravotním obtížím na vlastní žádost do výslužby v hodnosti vládního rady. Poté žil většinou v Praze a působil jako člen zkušebních komisí na vysokých technických školách v celé republice. Stal se také odborným poradcem Hypoteční banky České v Bratislavě. Publikoval většinou v odborných časopisech, jako byly *Zeměměřičský věstník* a *Zeměměřičský obzor SIA*. B. obsáhle paměti zůstaly v rukopise. Poslední léta svého života strávil v Dlouhé Lhotě u Mladé Boleslavi.

D: Dvacet let činnosti zeměměřičských inženýrů na Slovensku, in: *Zeměměřičský věstník* 26, 1938, č. 4, s. 60n.; Jugoslávie očima československého zeměměřiče, in: *Zeměměřičský obzor SIA* 8/35, 1944, č. 9, s. 137n.

L: P. Vošahlíková, Von Amts wegen, Wien 1998, s. 179n.

P: Archiv NTM, Praha.

PAVLA VOŠAHLÍKOVÁ

BAŠE, Josef, * 31. 3. 1850 Jílovice u Dobrušky, † 10. 1. 1899 Hradec Králové, básník, advokát

Pocházel z Opočenska z protestantské rodiny. V době jeho gymnaziálních a univerzitních studií hospodařili rodiče na svém statku v Novém Plesu u Josefova. Gymnázium začal B. navštěvovat v Hradci Králové. Tam navázal celoživotní přátelství s mladšími spolužáky z nižších tříd, zejména s budoucím básníkem Bohdanem Jelínkem. Od 1869 přispívali do časopisu *Český student*. B. své duchovní písně podpisoval pseudonymem Antonovicz. V septimě se spřátelil s Aloisem Jiráskem. 1871 maturoval a odešel na univerzitu do Prahy, kde začal studovat práva. Spolu s ním tam odešli i Jirásek, ten na filozofickou fakultu, a Jelínek (po neúspěšné maturitě) jako mimořádný student na medicínu. Debutem v almanachu *Ruch* 1870 a zejména v *Ruchu* 1873 (pod pseudonymem J. B. Jílovecký) se B. spolu s Jelínkem zařadil do ruchovsko-lumírovského proudu české literatury. Vedle toho přispíval verši i do humoristických časopisů, např. *Palečka*, hlavně pod pseudonymem Al Terego (= pseudonymem významově souznějícím s Antonovicz = nový, jiný člověk). Za pražských studií, kdy nějaký čas bydlel v Žitné ulici s Jiráskem, navázal další významná přátelství, s lékařem Josefem Thomayerem a malířem Emanuelem Krescencem Liškou. Tragická smrt Jelínka 1874 B. hluboce zasáhla. Práva dokončil 1875 v Praze, doktorát (JUDr.) však získal na Jagellonské univerzitě v Krakově, kde 23. 12. 1890 promoval. Od 1882 působil ve Valašském Meziříčí jako notářský koncipient v advokátní kanceláři Dr. Mikyšky. V Meziříčí se také oženil a měl několik dětí. V rozmezí 1883–84 vydal tři básnické sbírky, tvořící jediný jeho knižní literární odkaz: *Kytice básní a písní* (1883), *Silhouety* (1883) a *Otče náš* (1884). Sebral do nich své dosavadní lyrické verše, ovlivněné V. Hálkem, a meditativní a didaktickou náboženskou poezii. Zvláště tomuto druhu B. básní se dostalo z velké části zhudebnění. Dodnes tvoří podstatnou část zpěvníku evangelické česko-bratrské církve. Koncem 80. let odešel do Hradce Králové, aby tam vedl svou advokátní kancelář. Jako básník se odmlčel, pořádal pouze osvětové přednášky po venkově a přispíval do *Zábavných listů*. Zemřel předčasnou, tragickou smrtí. Pohřben byl v Černilově u Hradce Králové. Vedle Jana Pelíška a Josefa Bašteckého patřil k nejvýznamnějším českým evangelickým básníkům.

L: F. Bačkovský, Přehled dějin písemnictví českého doby nejnovější, 1898, s. 51; nekrolog: A. Černý, J. B., in: *Světovzor* 33, 1898–99, č. 12, s. 142; A. Jirásek, Z mých pamětí 1, 1913; J. Thomayer, in: *Z pouť životní*, 1920; AČP 1930, s. 27; OSN 28, s. 90; J. B. Čapek, Dva básníci osamělé větve, in: *ČMM* 55, 1931; týž, Československá literatura toleranční 1781–1861, díl 2, 1933, s. 337; K. Hovorka, Dva věrní přátelé A. Jiráska, in: *Rozhledy po literatuře a umění* 1, 1932, s. 60n. a 68n.; J. Borecký, Alois Jirásek, 1933, s. 3; K. Tauš, Slovník cizích slov, zkratek, novinářských šifer, pseudonymů..., 1947, s. 40, 309, 648; J. Vopravil, Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře, 1973, s. 380; M. Baláš, Zapomenutý básník, in: *Nové Valašsko* 19. 4. 1980, č. 15.

P: Biografický archiv ÚČL.

MARCELLA HUSOVÁ

BAŠTA, Jan, * 5. 6. 1860 Poděbrady, † 12. 10. 1936 Praha, železniční odborník

Otec elektrotechnika profesora Jana B. (1899–1996). Pocházel z malorolnické rodiny, maturoval na kutnohorské reálce (1878), absolvoval železniční stavitelství na české technice v Praze (1884) a nastoupil do služeb rakouských státních drah. Jako hydrotechnik na ředitelství státních drah v Plzni obnovoval povodněmi poškozené železniční síť v Plzni, Praze a Linci (1888, 1890), 1892–93 projektoval alpskou místní dráhu v Lilienfeldu, potom navrhnul a vystavěl plzeňské hlavní nádraží (1893–1908). 1908–11 působil jako přednosta stavebního a udržovacího oddělení ředitelství státních drah v Plzni, 1911–17 jako technický náměstek ředitele, 1917–18 jako ředitel státních drah tamtéž. 1915–17 vedl plzeňskou pobočku tajného výboru Maffie, jednu z největších v Čechách. Pod jeho patronátem se vytvořila tzv. plzeňská cesta Maffie mezi Vídní, Plzní a Prahou. V létě 1917 byl členem komise Národní rady české pro ústavní reformu za mladočeskou stranu, od února 1918 se stal ředitelem státních drah v Praze, v září 1918 promyslel organizaci dopravy na českém území po očekávaném převzetí moci Národním výborem, 30. 10. 1918 byl jmenován generálním ředitelem státních a soukromých drah v českých zemích, v lednu 1919 přetvořil tento úřad v Generální ředitelství československých železnic. Od února 1919 do penzionování 1923 byl šéfem I. (dopravní) sekce ministerstva železnic, položil základy organizace, budování a řízení železniční sítě v ČSR. Významně se zasloužil o poválečnou konsolidaci poměrů, spolupracoval na projektu přestavby pražského železničního uzlu. Po celý život pracoval i vědecky, 1923–24 jako prezident Masarykovy akademie práce, od 1928 jako mimořádný, od 1929 jako řádný člen ČAVU, od 1930 člen Národohospodářského ústavu, 1931 byl vyznamenán Karlíkovou cenou, 1932 promován čestným doktorem Přírodovědecké fakulty MU v Brně. Jako první Čech obhájil 1902 doktorát technických věd na České technice v Praze na základě práce *Studie o pružnosti a pevnosti dvojnásob zakřivených nosičů a o statice schodů visutých* (1901). Mezinárodních priorit dosáhl dále spisy: *Výšetřování momentů setrvačnosti útvarů rovinných* (1900), *Vereinfachte Methode zur Berichtigung von Gleisbögen* (1912), *Mechanika dopravy vlakové a teorie výkonů železničních*, sv. 1–3 (1914–23), *O zjevech tření valivého, jejich fyzikální podstatě a příslušných odporech pohybových* (1922), *Mechanika homogenního rohu* (1925), *Experimentální studie o statice schodů visutých, zvláště točitých* (1928), *O potřebivost a lámavost kolejnic i kol v provozu železničním po stránce mechanické* (1929), *Mechanická teorie tuhnutí a tvrdnutí malty a cementu* (1930). Syntézu železničního stavitelství napsal se spolupracovníkem E. Bartoněm (*O modifikaci normálních stavebních metod*, 1921), zabýval se i teorií techniky (*Pokusnictví ve vědách technických*, 1928), otázkami dopravy v ČSR (*Přehled podmínek, vývojových prostředků a cílů československého železničnictví*, 1920, *Pražská*

otázka nádražní, 1923), organizací práce (*Vědecká organizace práce*, 1931) a filozofií přírodních věd (*O jedinství síly a hmoty v jednotném fyzikálním názoru světovém*, 1933, *Teorie látkové únavy hmoty neživé*, 1936). Paměti českého železničáře zůstaly v rukopise.

D: soupis in: Z. Bažant, J. B., 1936, s. 27n.

L: Z. Bažant, c. d.; SČF, 1998, s. 25n.

P: osobní archiv M. Kučery; NTM Praha; Archiv AV ČR.

MARTIN KUČERA

BAŠTA, Jan, * 1. 3. 1899 Plzeň, † 11. 4. 1996 Přestavky u Chrudimi, elektrotechnik, pedagog

Syn železničního odborníka Jana B. (1860–1936). Maturoval 1917 na první státní reálce v Plzni. 1918–23 absolvoval elektrotechnické oddělení Vysoké školy strojního a elektrotechnického inženýrství ČVUT v Praze. Po několikaměsíční praxi ve zkušebně elektrotechnické továrny Škoda v Plzni-Doudlevcích (ETD) pracoval 1924–46 v elektrotechnické továrně ČKD v Praze-Vysočanech, postupně jako projektant elektrických drah, zkušební technik a výpočtář elektrických strojů. Ve 30. letech ho závod vyslal na čtyři roky k americké firmě Westinghouse Corporation v Pittsburgu, na pittsburské univerzitě B. zároveň absolvoval speciální přednášky z elektrotechniky. 1939–40 pracoval na studii pro stavbu pražské podzemní dráhy, poté navrhoval různé typy elektrických strojů a zkoumal jejich vlastnosti (např. stabilitu synchronních strojů). Pro řadu svých projektů z té doby získal patentovou ochranu. Doktorát (Dr. techn.) obhájil disertací *Trojvinuťový transformátor zatížený kapacitně*. 1938 uveřejnil monografii *Paralelní spolupráce elektráren* a dostal za ni cenu Masarykovy akademie práce. Od 1939 přednášel elektrotechniku na Vysoké škole báňské v Ostravě. V té době byl podán návrh na B. jmenování řádným profesorem, avšak nacistická okupace a uzavření vysokých škol přerušily jeho pedagogickou kariéru a řádným profesorem se stal až 1946 po osvobození. Od 1948 přednášel na Elektrotechnické fakultě ČVUT v Praze obor teorie elektrických strojů. 1950–69 vedl katedru teorie elektrických strojů a přístrojů a nadále pak ještě řadu let s katedrou externě spolupracoval. 1959 dosáhl vědecké hodnosti doktora technických věd (DrSc.). Jako vedoucí katedry inicioval v 50. letech zavedení studijních specializací silnoproudá elektrotechnika a technika vysokých napětí. B. soustavně pečoval o odborný růst spolupracovníků a vychoval několik vysokoškolských profesorů. Vědecký zájem B. zprvu věnoval problémům spojeným s přenosem elektrické energie, rozvodné sítě a elektrárenství, později pak teoretickým problémům točivých strojů elektrických, zejména strojů mezních výkonů a jejich nestandardních provozních stavů. Publikoval obsáhlou, ve své době výbornou monografii *Teorie elektrických strojů* (1957). S prof. Jaroslavem Chládkem a doc. Imrichem Mayerem vydal celostátní vysokoškolskou

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.